

MARIUS-MIHAI CIUTĂ, CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA ȘEUȘA-LA CĂRAREA MORII, I, LOCUIRILE PREISTORICE, Bibliotheca Brukenthal, XLIII, Editura Altip, Alba Iulia, 2009, 209 p. (din care 4 hărți, 24 figuri, 54 planșe)

IOAN ALEXANDRU BĂRBAT
Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva
ioan_alexandru_barbat@yahoo.com

Lucrarea apărută în condiții grafice excelente la Alba Iulia, în cadrul seriei Bibliotheca Brukenthal, editată de prof. univ. dr. Sabin Adrian Luca, reprezintă o contribuție originală asupra locuirilor preistorice din situl de la Șeușa-La Cărarea Morii (comuna Ciugud, județul Alba).

Printre cei care au contribuit la volumul de față se numără Corneliu Beldiman, Diana Sztancs asupra materiilor dure animale și Ionuț Bălțean în privința utilajului litic.

Lucrarea debutează cu un *Cuprins* (p. 7-8), de unde se face trimitere la capitolele lucrării și la ilustrația acesteia.

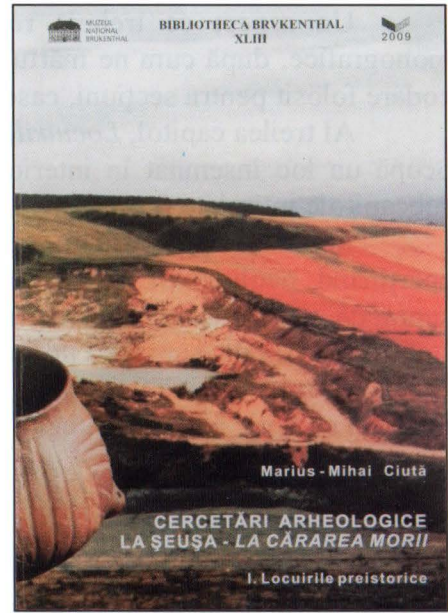
În *Cuvântul înainte* (p. 9) realizat de S. A. Luca găsim aprecieri despre importanța lucrării și eforturile depuse în timp de autor, mai ales în ceea ce privește perioada neolitică.

M. Ciută amintește, în *Cuvântul înainte din partea autorului* (p. 11-13), drumul lung parcurs în investigarea sitului arheologic de la Șeușa-La Cărarea Morii, în ciuda fondurilor insuficiente și a neglijenței autorităților din perioada 1996-2000, ce au marcat, oarecum, evoluția normală a unui șantier arheologic sistematic.

Luând în discuție structura lucrării, primul capitol este dedicat *Cadrului fizico-geografic* (p. 15-28), unde sunt prezentate date importante privind localizarea sitului arheologic, atât sub formă clasică, în funcție de principalele forme de relief (vârful *Gorgan*) sau surse de apă (pârâul *Șeușița*), vatra actuală a satului Șeușa, dar și prin intermediul sistemelor informatice de tip GPS, punctul arheologic *La Cărarea Morii* fiind situat la 46° 02' 29" latitudine nordică și 23° 38' 06" longitudine vestică, la o altitudine de 370 m.

Tot în această parte a lucrării se ține cont de mediul înconjurător sitului, unde au fost constatate importante resurse naturale precum sarea, bentonita, cuarțul, marne, gresii etc. Sarea se regăsea în trecut în mod frecvent în zona localității, de unde și originea numelui acesteia, care tradus în limbile maghiară sau germană face referire directă la acest sursă naturală.

Istoricul Cercetărilor (p. 29-37) este al doilea capitol al monografiei arheologice, unde sunt prezentate etapele care au dus la cercetarea arheologică a sitului pornite mai întâi din rațiuni de salvare a eventualelor complexe arheologice în anul

1996, iar ulterior, până în anul 2000 inclusiv, a fost unul dintre importanțele șantiere arheologice – școală ale Universității "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia. Alături de studenții români, la bunul mers al cercetărilor arheologice, și-au adus contribuția și studenți din Anglia sau Germania.

Tot aici aflăm despre sistemul de săpătură utilizat în timpul celor cinci campanii arheologice, unde alături de modalitățile tradiționale de abordare a unui sit arheologic au fost folosite metode moderne de lucru în ceea ce privește decopertarea complexelor, înregistrarea și inventarierea materialelor arheologice.

Cercetările au arătat că locuirile preistorice sunt caracterizate prin existența a două nivele de locuire aparținând complexului cultural Starčevo-Criș (nivelul I – cultura Precriș și nivelul II – cultura Starčevo-Criș), sporadic au fost identificate și fragmente ceramice vinčiene, dar și un nivel Wietenberg cu complexe aferente acestei culturi.

Un aspect ce trebuie reținut și care se va aplica și la celelalte volume monografice, după cum ne mărturisește autorul, este în strânsă legătură cu sistemul de codare folosit pentru secțiuni, case sau complexe arheologice.

Al treilea capitol, *Locuirile preistorice de la Șeușa-La Căderea Morii* (p. 39-92), ocupă un loc însemnat în interiorul lucrării, fiind împărțit la rândul lui în alte două subcapitole intitulate *Locuirile neolitice* și *Locuirea din epoca bronzului*.

În cazul locuirii neolitice timpurii, au fost identificate complexe închise aparținând neoliticului timpuriu, pe pat de pietre, corespunzând unor locuințe de suprafață sau adâncite în sol, de tip bordei. Ca urmare a exploatării bentonitei, s-a stabilit că 70% din suprafața pe care o avea așezarea neolitică timpurie a fost distrusă.

Rezultatele investigațiilor din locuințele neolitice cercetate au oferit un bogat material ceramic alături de unelte din piatră prelucrate prin cioplire și șlefuire, ustensile din os și corn, plastică etc.

Cronologia primului nivel de locuire neolitică de la Șeușa-La Căderea Morii se poate lega de Starčevo-Criș IC-IIA sau de faza Precriș I. Această încadrare propusă de autor se bazează pe analogiile complexelor și ale ceramicii în lumea neolitică timpurie. Totodată, prin datarea C14, s-a stabilit și o cronologie absolută a primului nivel neolitic, cu următoarele date: 7070±60 BP; 6000-5880 BC (63,2%); 5860-5840 BC (5,0%).

Al doilea nivel de locuire este reprezentat prin materiale ceramice care pot fi încadrate spre sfârșitul fazei IIB sau la începutul fazei IIIA. În cadrul acestui strat arheologic nu au fost identificate complexe închise, dar s-a constatat o bogăție a materialului arheologic, în special a celui ceramic.

Un număr restrâns de fragmente ceramice aparținând culturii Vinča au fost identificate în timpul unei taluzări a peretelui de vest-nord-vest a carierei de bentonită. Conform cronologiei culturii Vinča, acestea aparțin etapelor A₃ – B₁.

Ultima parte a capitolului dedicat locuirilor preistorice face trimitere la complexe arheologice aparținând epocii mijlocii a bronzului, dintre care unul ar putea aparține unui bordei, ce conține un material ceramic variat ce poate fi încadrat în faza a II-a a culturii Wietenberg.

Capitolul patru – *Concluzii* (p. 93-94), cuprinde câteva dintre considerațiile finale ale autorului asupra locuirilor preistorice și a legăturilor acestora cu comunitățile contemporane.

Rezumatul în limba engleză al lucrării se constituie într-un capitol aparte, intitulat *Archaeological researches at Șeușa-“La Căderea Morii”* (p. 95-100).

În *Anexe* (p. 101-209) sunt cuprinse histograme (IMDA), tabele, abrevieri bibliografice, abrevieri în text, lista histogramei, lista bibliografică, lista ilustrațiilor, ilustrații (hărți, figuri, planșe).

La final, salutăm demersul autorului, M. Ciută, în publicarea primului volum al monografiei *Șeușa-La Cărarea Morii*, având în vedere că lucrarea elaborată de acesta poate sta alături de alte monografii de situri arheologice preistorice.